

Zorgbeleid en -protocol uitzending civiele experts en verkiezingswaarnemers naar hoog- risicogebieden

25 oktober 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken

INHOUDSOPGAVE

	Blz.	
1	ZORGBELEID UITZENDING CIVIELE EXPERTS EN VERKIEZINGSWAARNEMERS NAAR HOOG-RISICOGEBIEDEN	2
1.1	Doel	2
1.2	Uitgangspunten	2
1.3	Reikwijdte protocol	2
1.4	Definitie van Hoog-risicogebieden	3
1.5	Besluitvorming	3
2	HET BELEID T.A.V. ZORG VOOR CIVIELE EXPERTS EN VERKIEZINGSWAARNEMERS	4
2.1	De context	4
2.2	Werving en selectie voor uitzending naar een hoog-risico- gebied	5
2.3	Tijdens de uitzending	6
2.4	Na de uitzending	7

1 ZORGBELEID UITZENDING CIVIELE EXPERTS EN VERKIEZINGSWAARNEMERS NAAR HOOG-RISICOGEBIEDEN

1.1 Doel

Dit zorgbeleid is ontwikkeld om te bevorderen dat civiele experts en verkiezingswaarnemers die door het Ministerie van Buitenlandse Zaken uitgezonden worden naar gebieden waar een rood reisadvies voor geldt, onder moeilijke omstandigheden goed kunnen functioneren en daar nadien fysiek en mentaal zo min mogelijk nadelige gevolgen van ondervinden. Bovendien zorgt dit beleid ervoor dat als een medisch en/of psychosociaal probleem wordt gesignaleerd, dit vroegtijdig en adequaat opgepakt kan worden.

In het hierbij opgenomen protocol worden taken en verantwoordelijkheden van de bij de uitvoering van dit zorgbeleid betrokken personen helder benoemd en vastgelegd. Dit beleid en begeleidend protocol geven concrete invulling aan deze zorg voor de specifieke situatie van civiele experts en verkiezingswaarnemers die uitgezonden worden naar een hoog-risicogebied.

1.2 Uitgangspunten

De uitgangspunten die bij de uitwerking van dit beleid zijn meegenomen:

- a. Een integraal systeem, waarin alle aspecten die met de uitzending te maken hebben zijn meegenomen (voorlichting, werving, selectie, voorbereiding, opleiding, begeleiding, nazorg).
- b. De uitvoering van dit beleid en bijbehorend protocol vindt plaats binnen het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De zorg op basis van het beleid en bijbehorend protocol is aanvullend op de zorg die reeds geboden wordt door de organisaties aan wie BZ civiele experts en verkiezingswaarnemers ter beschikking stelt.
- c. Bij de uitvoering van dit protocol wordt gebruik gemaakt van de aanvullende expertise van externe deskundigen (ministerie van Defensie, ECO&P, IVP, KLM Health Services en eventuele andere organisaties).
- d. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken biedt actief informatie en voorlichting ten aanzien van de risico's aan de civiele expert en de verkiezingswaarnemer aan die naar een hoog-risicogebied wordt uitgezonden.
- e. Van de civiele expert en de verkiezingswaarnemer wordt verwacht dat hij¹ actief gebruik maakt van het zorgsysteem dat hem geboden wordt.

1.3 Reikwijdte protocol

Het protocol is van toepassing op alle civiele experts en verkiezingswaarnemers die door het Ministerie van Buitenlandse Zaken worden uitgezonden naar hoog-risicogebieden (zie nadere omschrijving onder 1.5). Dus op civiele experts die ter beschikking worden gesteld door andere organisaties zoals het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

¹ Daar waar 'hij' staat kan ook 'zij' worden gelezen. Idem voor 'zijn' en 'haar'.

1.4 Definitie van Hoog-risicogebieden

Onder een hoog-risicogebied wordt verstaan een land of gebied waarvoor een rood reisadvies geldt van het Ministerie van buitenlandse Zaken (zie hiervoor de 24/7 BZ reis app over reisadviezen).

1.5 Besluitvorming

De verantwoordelijkheid ten aanzien van de opname in het bestand van civiele experts en/of verkiezingswaarnemers ligt bij 3W.

De verantwoordelijkheid ten aanzien van de uitzending naar een hoog-risicogebied ligt bij de beleidsdirecties DVB en DSH (civiele experts) en DEU (verkiezingswaarnemers).

Om tot een goede beslissing over uitzending naar een hoog-risicogebied te komen, is een intensieve samenwerking noodzakelijk tussen 3W, de beleidsdirecties DEU, DVB en DSH en HDPO. Daarbij is het verstrekken van informatie (binnen de grenzen van het beroepsgeheim van de afzonderlijke professionals) van belang.

2 HET BELEID T.A.V. ZORG VOOR CIVIELE EXPERTS EN VERKIEZINGWAARNEMERS

2.1 De context

Doel van civiele missies

Nederland levert een bijdrage aan civiele missies georganiseerd door de EU, VN, NAVO, OVSE en aan de inzet op het gebied van veiligheid en rechtsorde door andere internationale organisaties. De beleidsdirecties die zich o.a. bezighouden met (post-)conflictgebieden en met vrede & veiligheid (DSH en DVB) bepalen aan welke missies en overige V&R-gerelateerde inzet Nederland deelneemt en zij financieren deze ook.

Doel van verkiezingswaarneming

Om eerlijke en democratische verkiezingsprocessen te bevorderen, levert Nederland een bijdrage aan verkiezingswaarnemingsmissies georganiseerd door het Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) namens de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en door de Europese Unie.

Werving verkiezingswaarnemers

3W is verantwoordelijk voor het beheer van het bestand van verkiezingswaarnemers en werft driejaarlijks – na consultatie met de beleidsdirectie - door middel van een landelijke campagne. Er staan ongeveer 150 personen in het bestand.

Na een screening van de CV's worden potentiële kandidaten toegelaten tot het bestand, waar zij voor drie jaar in worden opgenomen. Daarna moet hij/zij opnieuw solliciteren.

De regiodirectie DEU financiert de uitzending van waarnemers in OVSE/ODIHR-verband en besluit over het bijdragen aan waarnemingsmissies door Nederland en over aantallen te zenden waarnemers. DEU doet de verzoeken voor uitzending van verkiezingswaarnemers aan 3W. 3W verzorgt de werving, selectie en uitzending. De taakverdeling en samenwerking tussen 3W en DEU ligt vast in werkafspraken.

De desbetreffende regiodirecties (DAO, DAF, DAM, DWH) besluiten over aantallen aan de EU voor te dragen waarnemers voor in hun respectievelijke regio's georganiseerde waarnemingsmissies.

Werving civiele experts

3W is eveneens verantwoordelijk voor het bestand van civiele experts en werft tweejaarlijks – na consultatie met de beleidsdirecties - door middel van een landelijke campagne.

Na een screening van de CV's worden potentiële kandidaten via een selectiegesprek en een assessment al dan niet toegelaten tot het bestand. Het selectiegesprek is bedoeld om inzicht te krijgen in de motivatie van de kandidaat, de stabiliteit van de privésituatie en de mate waarin iemand voldoet aan de kerncompetenties die nodig zijn voor het goed functioneren als civiele expert, zoals:

- communicatieve vaardigheden,
- samenwerken,
- initiatief,
- flexibiliteit/aanpassingsvermogen,
- culturele sensitiviteit,
- relativiseringsvermogen,
- stressbestendigheid.

Het groepsdynamisch assessment is bedoeld om, mede door middel van fysieke uitdagingen die de psychische gesteldheid van het individu kunnen beïnvloeden, een beeld te krijgen van de kerncompetenties.

Afhankelijk van wel of niet uitgezonden worden, blijft een civiel expert twee tot zes jaar in het bestand. Daarna moet hij/zij opnieuw solliciteren.

In de vacaturemelding wordt benadrukt dat werkzaamheden onder moeilijke omstandigheden moeten worden verricht en dat de expert alleen, dus zonder partner en/of gezin, wordt uitgezonden.

Tussentijds kunnen de beleidsdirecties DVB en DSH ook kandidaten voordragen voor de selectieprocedure. In dat geval is eveneens zowel een selectiegesprek als een assessment nodig en is de beleidsdirectie verantwoordelijk voor de informatieverstrekking over de werk- en leefomstandigheden van de civiele expert.

Van de expert wordt verwacht dat hij actief kennis neemt van de beschikbare informatie over de veiligheidsomstandigheden in het uitzendgebied. Ook wordt verwacht dat hij zich ervan bewust is dat een uitzending als civiel expert extra risico's inhoudt en dat hij zich tevens moet houden aan instructies die door de missie (of andersoortige organisatie waar de werkzaamheden worden verricht) worden gegeven ter borging van de persoonlijke veiligheid.

Voordracht van civiele experts bij de internationale organisatie

De beleidsdirecties bepalen wie er worden voorgedragen voor functies bij EU-, OVSE- of VN-missies en 3W voert de voordracht uit.

2.2 Werving en selectie voor uitzending naar een hoog-risicogebied

Verkiezingswaarnemers

Wanneer DEU of een andere regiodirectie besluit dat Nederland gaat bijdragen aan een verkiezingsmissie in een hoog-risicogebied, neemt 3W de tekst over het rode reisadvies op in het bericht dat uitgaat naar de verkiezingswaarnemers die kwalificeren voor deelname.

Voor deelname aan verkiezingsmissies in hoog-risicogebieden moet de verkiezingswaarnemer gekeurd zijn (dezelfde keuringseisen als voor de civiele expert, zie hieronder) en is het hebben deelgenomen aan een veiligheidstraining, bijvoorbeeld de Hostile Environment Awareness Training (HEAT), verplicht.

3W is verantwoordelijk voor de selectie van verkiezingswaarnemers die worden voorgedragen bij de EU en de OVSE. De verkiezingswaarnemer zal gevraagd worden om te laten zien dat hij een Nederlandse ziektekostenverzekering heeft afgesloten met buitenlanddekking (voorwaarde voor uitzending) en hem zal gevraagd worden een formulier in te vullen met zijn persoonlijke gegevens en de gegevens van zijn naasten, zodat bij een calamiteit de juiste mensen benaderd kunnen worden.

Alle verkiezingswaarnemers die worden uitgezonden naar een hoog-risicogebied krijgen vlak voor de uitzending een uitnodiging voor een briefing door de landenmedewerker of een medewerker van de regiodirectie die, om een zo volledig mogelijk beeld te kunnen schetsen van de veiligheidssituatie in het betreffende gebied, contact kan zoeken met VCI en/of DVB.

Daarnaast zal er een voorbereidingsgesprek gehouden worden met een bedrijfsmaatschappelijk werker. In dit gesprek wordt de basis gelegd voor de psychosociale ondersteuning tijdens en na de uitzending. Deze begeleiding geschiedt op basis van vertrouwelijkheid (beroepscode).

Civiele experts selectie

Voordrachten voor missies in hoog-risicogebieden verlopen anders dan die voor overige missies. In de aanschrijving aan de experts voor een missie in een hoog-risicogebied wordt de tekst van het rode reisadvies opgenomen én wordt vermeld dat er extra

keuringseisen (zie hieronder) worden gesteld. Ook wordt opgenomen dat het hebben doorlopen van een HEAT-training een voorwaarde is voor uitzending naar een hoog-risicogebied en dat de voorkeur zal uitgaan naar experts die deze in een recent verleden doorlopen hebben. Het doel van de HEAT-training is dat de civiele expert die wordt uitgezonden naar een hoog-risicogebied zich goed bewust is van de veiligheidsrisico's en beschikt over de kennis en vaardigheden die nodig zijn voor het inzetbaar houden van zichzelf en de directe collega's tijdens een crisis.

Er volgt een op de uitzending naar een hoog-risicogebied gerichte medische keuring. D.w.z. dat voor experts en verkiezingswaarnemers die naar hoog-risicogebied uitgezonden worden dezelfde criteria zullen gelden als die voor BZ-ers die naar zo'n gebied worden uitgezonden:

- hij moet zichzelf in veiligheid kunnen brengen of stellen zonder een gevaar voor derden te zijn;
- hij moet 72 uur zonder medicatie kunnen;
- hij mag met zijn medische achtergrond derden niet in gevaar brengen;
- zij mag niet zwanger zijn. De uitzending wordt meteen beëindigd als de expert alsnog zwanger blijkt of wordt. Dit betekent overigens niet dat de arbeids- of detacheringsovereenkomst met de expert wordt beëindigd.

Het keuringresultaat wordt naar de medisch adviseur van HDPO gezonden, die vervolgens adviseert over de geschiktheid van de potentiële kandidaat. De beleidsdirecties DVB en DSH nemen uiteindelijk de beslissing wie uitgezonden gaat worden.

Civiele experts voorbereiding

Per functie en missie verschilt hoelang iemand wordt uitgezonden. De maximale uitzendtermijn naar een hoog-risicogebied is twee jaar. Voor iedereen geldt dat er minimaal één jaar moet zitten na die maximale termijn alvorens opnieuw in aanmerking te komen voor een uitzending naar een hoog-risicogebied.

Zodra duidelijk is dat iemand wordt uitgezonden kan de voorbereiding beginnen. Nadat een expert is geselecteerd voor uitzending naar een hoog-risicogebied, krijgt hij een uitnodiging voor een briefing door een beleidsmedewerker van DVB of DSH. Om een zo volledig mogelijk beeld te kunnen schetsen van de veiligheidssituatie in het betreffende gebied kan deze medewerker contact zoeken met VCI en/of in het geval het een DSH-missie is, met DVB.

De expert ontvangt van 3W informatie over alles wat met rechtspositie en privé-verzekeringen te maken heeft.

De expert zal gevraagd worden om te laten zien dat hij een Nederlandse ziektekostenverzekering heeft afgesloten met buitenlanddekking (voorwaarde voor uitzending) en hem zal gevraagd worden een formulier in te vullen met zijn persoonlijke gegevens en de gegevens van zijn naasten, zodat bij een calamiteit de juiste mensen benaderd kunnen worden.

Vlak voor de uitzending krijgt de expert een uitnodiging voor een kennismakingsgesprek met een bedrijfsmaatschappelijk werker. In dit gesprek wordt de basis gelegd voor de psychosociale ondersteuning tijdens en na de uitzending. Deze begeleiding geschiedt op basis van vertrouwelijkheid (beroepscode).

2.3 Tijdens de uitzending

Begeleiding van de verkiezingswaarnemers

Tussentijdse begeleiding is in het geval van de verkiezingswaarnemers niet standaard aan de orde. Wanneer zij echter met emotioneel zware omstandigheden of gebeurtenissen worden geconfronteerd, kunnen zij contact opnemen met de bedrijfsmaatschappelijk werker.

Als een verkiezingswaarnemer om medische redenen met spoed terug zou moeten keren en de EU of OVSE de repatriëring niet zal verzorgen, dan wordt de repatriëring verzorgd door Eurocross.

Begeleiding van de civiele experts

Tijdens de uitzending is er om de drie tot zes maanden contact tussen de bedrijfsmaatschappelijk werker en de civiele expert. Dit kan telefonisch, via de mail of op het departement. Deze begeleiding is een verplicht onderdeel van de uitzending.

Doel van dit contact is dat in volledig vertrouwen een luisterend oor kan worden geboden, tips en adviezen gegeven kunnen worden bij stress en calamiteiten en dat gesignaleerd kan worden wanneer andere hulp nodig is. Mocht tijdens de begeleiding blijken dat het niet goed gaat (risico op fysiek en mentaal vlak voor de civiele expert en/of de collega's) dan zal in overleg met de civiele expert contact worden gezocht met de medisch adviseur van Buitenlandse Zaken.

Mocht een civiele expert om medische redenen met spoed terug moeten keren dan wordt de repatriëring verzorgd door Eurocross.

Als de internationale organisatie waar de expert zijn werkzaamheden uitvoert of anderen aan 3W of HDPO aangeven dat er aanleiding is tot bezorgdheid op medisch of psychosociaal gebied over een civiele expert, dan zal de medisch adviseur van BZ, in overleg met 3W en de betreffende beleidsdirectie (DVB of DSH), contact opnemen met betrokkene. Daarna zal in overleg met alle betrokkenen worden besloten of en zo ja welke actie dient te worden ondernomen.

Sociaal Medisch Overleg

DVB en DSH beleggen drie keer per jaar een overleg met 3W, de HR-partner bij HDPO, VCI, de Medisch Adviseur en het Bedrijfsmaatschappelijk werk om over o.a. de uitzendingen naar hoog-risicogebieden te spreken.

Tussentijdse wijziging in hoog-risicogebied

Mocht de missie c.q. het werkgebied van een civiele expert of verkiezingswaarnemer tussentijds tot de categorie hoog-risicogebied gaan behoren, dan wijzigt vanaf dat moment de maximale plaatsingsduur en zal ten minste de begeleiding starten. Vóór een eventuele verlenging van de uitzending moet de expert aan de eisen voldoen die gesteld worden bij uitzending naar een hoog-risicogebied. In bijzondere gevallen kan de uitzending voortijdig worden beëindigd.

2.4 Na de uitzending

Verkiezingswaarnemers

De verkiezingswaarnemer kan na terugkeer in Nederland, als daaraan behoefte bestaat, een gesprek aanvragen met de bedrijfsmaatschappelijk werker. De lange-termijn verkiezingswaarnemer wordt ook in de gelegenheid gesteld om na terugkeer in Nederland opnieuw een keuring te ondergaan.

Civiele experts

Na een uitzending van minimaal één jaar naar een hoog-risicogebied wordt de expert, als zijn missie niet wordt verlengd, na terugkeer in Nederland ten minste vier weken lang niet uitgezonden alvorens naar een volgende plaatsing te gaan. Tevens zal de psychosociale zorg doorlopen. Een eerste gesprek met bedrijfsmaatschappelijk werk vindt plaats vlak na de beëindiging van de plaatsing en een tweede gesprek zes maanden later en zo nodig nog eenmaal daarna. Als blijkt dat andere hulp nodig is, zal verwezen worden voor een specialistische behandeling,

Van de civiele expert wordt verwacht dat hij zelf een afspraak maakt voor de medische keuring.

Protocol voor uitzending naar missies en gebieden waarvoor een negatief reisadvies geldt

Vóór de uitzending

In de oproep/vacaturetekst die aan het bestand civiele experts gezonden wordt opnemen dat een verscherpte medische keuring verplicht is (eisen opnemen) en onderdeel vormt van het selectieproces en dat het recentelijk hebben doorlopen van een veiligheidsstraining een voorwaarde voor uitzending naar een hoog-risicogebied is.	3W
In de oproep/vacaturetekst voor de civiele experts wordt de tekst van het rode reisadvies opgenomen, om duidelijk naar voren te laten komen wat de werk- en leefomstandigheden zijn.	3W
In de oproep aan het bestand van verkiezingswaarnemers wordt de tekst van het rode reisadvies opgenomen om duidelijk te maken wat de werk- en leefomstandigheden zijn.	3W
Een oproep voor deelname aan een verkiezingsmissie in een hoog-risicogebied wordt alleen gestuurd aan degenen die voldoen aan de voorwaarde van gekeurd-zijn en het recentelijk hebben doorlopen van een veiligheidsstraining.	3W
Alert blijven welke posten en gebieden een negatief reisadvies hebben.	3W
Aanmelden voor medische keuring en veiligheidsstraining	Expert + verk.waarnr + 3W
<p>Medische keuring op basis van de volgende criteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De expert of verkiezingswaarnemer moet zichzelf in veiligheid kunnen brengen of stellen zonder een gevaar voor derden te zijn; - De expert of verkiezingswaarnemer moet 72 uur zonder medicatie kunnen; - Met zijn medische achtergrond derden niet in gevaar brengen; - De expert of verkiezingswaarnemer mag niet zwanger zijn. De uitzending wordt meteen beëindigd als zij alsnog zwanger blijkt of wordt. <p>Medische bevindingen gaan van KLM Health Services naar de Medisch Adviseur BZ ter vaststelling van het medisch eindadvies.</p>	<p>KLM Health Services/ de expert/verk.waarnr.</p> <p>Medisch Adviseur</p>
<p>Veiligheidsstraining:</p> <p>Het doel van de training is dat de expert/verk.waarnr zich bewust is van de veiligheidsrisico's en beschikt over kennis en vaardigheden die nodig zijn voor het werken en wonen in deze gebieden.</p>	<p>3W / expert/verk.waarnr.</p>

Bij negatief medisch advies wordt een advies opgesteld door HDPO/OA/VG (eerder medisch adviseur) en dit wordt door 3W doorgeleid aan DVB/DSH of DEU.	HDPO/OA/VG of medisch adviseur + 3W
Het informatiepakket dat aan de expert/verk.waarnr. wordt toegezonden (voordat hij zijn arbeidsovereenkomst tekent) moet informatie bevatten over rechtspositie en verzekeringen. 3W geeft telefoonnummer van het Bedrijfsmaatschappelijk Werk door aan de experts en lange-termijnwaarnemers , zodat de psychosociale begeleiding kan starten. Het bedrijfsmaatschappelijk werk wordt op de hoogte gesteld van de uitzending van de expert/verk.waarnr. , zodat zij weet wie er uitgezonden gaan worden.	3W HDPO/maatsch.werk 3W
De civiele expert en verkiezingswaarnemer worden uitgenodigd voor een gesprek met 3W om te bespreken wat nog niet duidelijk is. 3W checkt of de civiele expert en verkiezingswaarnemer een ziektekostenverzekering met buitenlanddekking hebben.	3W
Nadat een expert is geselecteerd voor uitzending naar een hoog-risicogebied, krijgt hij een uitnodiging voor een briefing door een beleidsmedewerker van DVB of DSH. Om een zo volledig mogelijk beeld te kunnen schetsen van de veiligheidssituatie in het betreffende gebied kan deze medewerker contact zoeken met VCI en/of in het geval het een DSH-missie is, met DVB.	DVB/DSH
Expert/verk.waarnr. maakt een afspraak met bedrijfsmaatschappelijk werk voor kennismakingsgesprek. Dit is de start van het psychosociale begeleidingstraject. Doel van dit gesprek is om een vertrouwensbasis te leggen en duidelijke afspraken te maken voor het vervolg (zie psychosociale begeleiding tijdens en na uitzending). Daarnaast wordt hierin besproken dat de gesprekken met bedrijfsmaatschappelijk werk vertrouwelijk zijn.	Expert/verk.waarnr./ Bedrijfsmaatschappelijk werk

Tijdens de uitzending

<p>Psychosociale begeleiding voor de civiele expert:</p> <p>Na de kennismaking is er tijdens de uitzending geregeld contact tussen de bedrijfsmaatschappelijk werker en de uitgezonden expert.</p> <p>Als richtlijn wordt hierbij gehanteerd eens per 6 maanden, hetzij telefonisch/Video Conference/Skype of tijdens een verlofreis op het departement.</p> <p>Mocht tijdens de begeleiding blijken dat het niet goed gaat met de civiele expert(en er risico is op fysiek en mentaal vlak voor betrokkene zelf of voor zijn omgeving), dan zal in</p>	Bedrijfsmaatschappelijk werk / expert
--	--

overleg met de expert contact worden gezocht met de medisch adviseur.	
---	--

Sociaal Medisch Overleg: DVB/DSH beleggen drie keer per jaar een overleg met 3W, de HR-partner, VCI, de Medisch Adviseur en het Bedrijfsmaatschappelijk werk om over o.a. de uitzendingen naar hoog-risicogebieden te spreken.	DVB/DSH
---	---------

Na de uitzending

<p>Psychosociale nazorg: De nazorg voor de civiele expert loopt minimaal door tot 6 maanden na beëindiging van de uitzending. Indien nodig zal in overleg met de medische adviseur voor behandeling worden doorverwezen naar de tweedelijns hulpverlening. De verkiezingswaarnemer bepaalt zelf of hij behoefte heeft aan een dergelijk gesprek.</p>	<p>Bedrijfsmaatschappelijk werk / expert / verkiezingswaarnemer</p>
--	---

<p>Medische uitkeuring. De expert of lange-termijn verkiezingswaarnemer maakt zelf na afloop een afspraak voor een medische uitkeuring. Voor de lange-termijn verkiezingswaarnemer is dit niet verplicht.</p>	<p>expert/ lange-termijn verkiezingswaarnemer KLM medische adviseur</p>
---	---

